

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä kalahygienialaiksi

Eduskunta on 11 päivänä helmikuuta 1994 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 322/1993 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina apulais-osastopäällikkö Olli Sorvettula maa- ja metsätalousministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Arja Manner oikeusministeriöstä, johtaja Kalevi Salminen elintarvikevirastosta, eläinlääkintöylitarkastaja Osmo Mäki-Petäys eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksesta, neuvotteleva lakimies Aila Lind Suomen Kuntaliitosta, lakimies Kurt Hännel Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, tutkimusjohtaja Seppo Heiskanen Elintarviketeollisuusliitosta, vt. osastopäällikkö Jouko Poutanen Kalatalouden Keskusliitosta, toiminnanjohtaja Raimo Hautala Suomen Kalakauppiasliitosta ja pääsihteeri Leena Simonen Suomen Kuluttajaliitosta.

Hallituksen esitys

Hallituksen esitys sisältää ehdotuksen kalahygienialaiksi. Ehdotetun lain tarkoituksena on yhdenmukaistaa kalan ja muiden kalastustuotteiden sekä niistä tehtyjen valmisteiden ja jalosteiden elintarvikehygieenistä laatua sekä näiden käsittely- ja tuotanto-olosuhteille asetettavia hygieniavaatimuksia koskevat säännökset Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA-sopimus) sisältyvien Euroopan yhteisöjen (EY) asianomaisten säädösten kanssa. Samalla varaudutaan kalastustuotteiden sekä niistä tehtyjen valmisteiden ja jalosteiden osalta ETA-sopimuksen lisäpöytäkirjan täytäntöönpanoon.

Ehdotettu laki koskisi eräin poikkeuksin yleiseen kulutukseen tarkoitettujen kalastustuotteiden sekä niistä tehtyjen valmisteiden ja jalosteiden vähittäismyyntiä edeltäviä käsittely-, varastointi- ja kuljetusvaiheita sekä maahantuontia ja maastavientiä. Lakia sovellettaisiin myös ylei-

seen kulutukseen tarkoitetuille kalastustuotteille sekä niistä tehdyille valmisteille ja jalosteille ennen vähittäismyyntiä asetettaviin elintarvikehygieenisiin vaatimuksiin.

Kalastustuotteita ja niistä tehtäviä valmisteita ja jalosteita käsittelevillä laitoksilla sekä eräillä kalastusaluksilla tulisi laitoksen tai aluksen toiminnan luonteesta riippuen olla toimintaansa varten ehdotetussa laissa määritelty lupa tai ne olisi rekisteröitävä. Lupa- ja rekisteriviranomaisena toimisi kunta. Laitosten olisi kustannuksellaan laadittava ja toteutettava laitoksen toiminnan hygieniavalvontaa varten omavalvontajärjestelmäksi kutsuttu laitoksen sisäinen seuranta-ohjelma, jonka toteuttamista kunnan valvontaviranomainen valvoisi.

Ehdotetun lain yleisestä toimeenpanosta huolehtisi maa- ja metsätalousministeriö. Elintarvikevirasto sekä eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos johtaisivat lain valvontaa valtakunnallisesti sekä lääninhallitukset läänitasolla. Paikallisella tasolla valvonnasta huolehtisi kunta. Kunnalla olisi oikeus periä maksuja lupien ja rekisteröintien käsittelystä sekä omavalvontajärjestelmän hyväksymisestä.

Kalastustuotteita sekä niistä tehtyjä valmisteita ja jalosteita koskevien EY:n säädösten yksityiskohtainen voimaansaattaminen tapahtuisi esityksen mukaan maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä. Ministeriö antaisi määräykset muun muassa kalastustuotteille, valmisteille ja jalosteille sekä näitä käsitteleville laitoksille ja aluksille sekä näiden toiminnalle asetettavista elintarvikehygieenisistä vaatimuksista sekä viranomaisvalvonnan ja -tarkastuksen järjestämisestä.

Esitys liittyy Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen eläinlääkintämääräysten kanssa eli kuuden kuukauden kuluttua sopimuksen voimaantulosta. Voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

Valiokunnan kannanotot

Yleistä

Valiokunta toteaa, että esitys liittyy Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen voimaansaatamiseen. Tarkoituksena on yhdenmukaistaa säännökset ETA-sopimukseen sisältyvien EY:n asianomaisten säädösten kanssa. Uusi laki laajentaisi jonkin verran kalastustuotteiden, valmisteiden ja jalosteiden elintarvikehygieenistä valvontaa. Lisääntyvät tehtävät edellyttävätkin toiminnan tehostamista niin viranomaisten sisällä kuin eri viranomaisten välillä.

Valiokunta on aikaisemmissa maaseudun elinkeinotoimintaa koskevista kannanotoissaan korostanut monipuolisen elinkeinorakenteen merkitystä ja samalla pitänyt tärkeänä, että toimeentulomahdollisuuksia parannetaan maaseudulla edistämällä toisiaan täydentävien sivuelinkeinojen harjoittamista. Käsiteltävänä olevassa esityksessä valiokunta onkin kiinnittänyt huomiota siihen, että ehdotuksen 2 §:n 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi määrätä, milta osin lakia sovellettaisiin sellaisiin pieniin kalastustuotteita sekä niistä tehtyjä valmisteita ja jalosteita koskeviin erii, jotka kalastaja myy paikallisesti suoraan joko kuluttajalle tai vähittäiskauppiaille. Valiokunta katsoo, että ehdotetulla säännöksellä voidaan edistää kalastajien omaa pienimuotoista jalostustoimintaa ja suoramyyntiä. Valiokunta pitää toisaalta tärkeänä, että ministeriön määräyksiä annettaessa turvataan myös kalanjalostuslaitosten keskuudessa toimivien pienten perheyriyten kilpailuasema.

Yleisenä huomiona valiokunta korostaa riittävän joustavuuden merkitystä uusissa säännöksissä sovellettaessa. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että muun muassa kalasatamia ja niiden vastaanottohalleja koskevien säännösten tulkinta muodostuu niin joustavaksi, että satamien rakentamiseen viime vuosina tehty huomattavat investoinnit voidaan hyödyntää kalastuselinkeinojen harjoittamisessa.

Ehdotetun lain mukaista valvontaa suorittaisivat kunnat alueillaan. Lisäksi kuntien tulisi mahdollisuuksien mukaan järjestää neuvontapalveluja. Eräistä valvontatoimenpiteistä kuten laitosten hyväksynnästä ja rekisteröinnistä kunta voisi periä maksun kunnan hyväksymän taksan mukaisesti. Neuvontapalvelut olisivat sensijaan maksuttomia. Valiokunta pitää tärkeänä, että taksoituksen tasoa eri kunnissa seurataan ja että toisaalta varmistetaan riittävien neuvontapalve-

lujen saanti. Muun muassa omavalvontajärjestelmää koskevien säännösten soveltaminen edellyttää riittävää ohjausta.

Pykäläkohtaiset muutosehdotukset

6 §. Ehdotetun kalahygienialain 6 §:n 1 momentissa säädettäisiin lain valvonnan johtamisesta. Valvonnan johto jaettaisiin elintarvikeviraston ja eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen kesken. Ehdotetun lain 46 §:n mukaan valtion viranomaisista, jotka tulliviranomaisten ohella suorittavat kalastustuotteiden ja niistä tehtyjen valmisteiden ja jalosteiden vienti- ja tuontivalvontaa, säädettäisiin asetuksella. Valiokunta ehdottaa,kin johdonmukaisuuden vuoksi myös 6 §:n 1 momenttia täydennettäväksi säännöksellä, jonka mukaan tuonti- ja vientivalvontaa johtavista viranomaisista säädetään asetuksella.

7 §. Lakiehdotuksen 7 §:ään sisältyy käsite ”kunnan valvontaviranomainen”. Käsite on otettu pykälään siinä tarkoituksessa, että sen käyttö helpottaisi lain teknistä kirjoittamista. Tarkoituksena ei ole ollut, että kunnassa olisi erillinen toimielin mainitulla nimikkeellä. Valiokunta ehdottaakin selvyuden vuoksi ehdotetun pykälän sanamuotoa tältä osin täsmennettäväksi.

13 §. Valiokunta pitää johdonmukaisena, että kunnallisten viranomaisten avustamisessa noudatetaan samaa tehtävien jakoa kuin lakiehdotuksen 6 §:n mukaisissa johtotehtävissä. Tässä tarkoituksessa valiokunta ehdottaa 1 momentin toista virkettä täsmennettäväksi.

39 §. Valiokunta ehdottaa 1 momenttiin lisättäväksi säännöksen, jonka mukaan kunta voisi periä maksun myös Euroopan talousalueen ulkopuolelle kalastustuotteita sekä niistä tehtyjä valmisteita ja jalosteita vievien laitosten valvonnasta siltä osin, kuin vienti edellyttää ostajamaan vaatimuksesta tavanomaista kattavampaa valvontaa.

48 §. Taloudelliset vaikeudet ovat lisänneet kuntien välisen yhteistyön tarvetta. Lisäksi elintarvikehygienian valvonta tulee vastaisuudessa vaatimaan yhä erikoistuneempaa osaamista. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaakin, että kuntien aikaisempaa laajemmin ja monipuolisemmin yhteistyön helpottamiseksi 48 §:ään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan kunnat voisivat sopia, että kunnan tai kuntayhtymän eläinlääkärille lainkohdassa säädetty tehtävä annetaan virkavastuulla sopimuskunnan tai sopimuskuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Kalahygienialaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

Lain tarkoitus ja soveltamisala

1 ja 2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Suhde eräisiin säädöksiin ja määritelmät

3 ja 4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Viranomaiset

Yleinen toimeenpano

5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Valvonnan johto ja toteutus

6 §

Elintarvikevirasto johtaa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvontaa. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos johtaa kuitenkin kalojen tainnutuksen, verestyksen ja perkauksen sekä muiden kalastustuotteiden perkauksen ja kalastusalusten valvontaa. *Elintarvikeviraston sekä eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tehtävistä tuonti- ja vientivalvonnan johtamisen osalta säädetään asetuksella.*

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

7 §

Kunta hoitaa alueellaan tämän lain mukaisen valvonnan. Tehtävästä huolehtii kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, jota jäljempänä tässä laissa kutsutaan kunnan valvontaviranomaiseksi. Kunnanvaltuusto voi päättää, että toimielin voi siirtää päätösvaltaansa alaiselleen viranhaltijalle.

3 luku

Kalastustuotteita, valmisteita ja jalosteita koskevat elintarvikehygieniset vaatimukset

8 ja 9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Laitoksia ja kalastusaluksia sekä niiden toimintaa koskevat vaatimukset

Laitosten hyväksyminen ja rekisteröiminen sekä laitoksille asetettavat vaatimukset

10—12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Laitosten omavalvonta

13 §

Laitosten on huolehdittava siitä, että niissä estetään terveyshaittaa aiheuttavien elintarvikehygieenisten epäkohtien syntyminen. Tässä tarkoituksessa laitosten on kustannuksellaan laadittava ja toteutettava kunnan valvontaviranomaisen hyväksymä valvontajärjestelmä (*omavalvontajärjestelmä*). *Elintarvikeviraston sekä eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tehtävänä on omalla toimialallaan avustaa kunnan valvontaviranomaista omavalvontajärjestelmän hyväksymisessä, jos valvontaviranomainen tätä pyytää.*

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kalastusaluksia koskevat vaatimukset

14 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Kuljetus, käsittely ja merkitseminen

15 ja 16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Valvonta*Laitosten avunantovelvollisuus*

17 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Valvontaviranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

18 ja 19 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Näytteen saanti- ja tutkimisoikeus

20 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Määräykset ja kiellot

21—24 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Uhkasakko sekä teettämisen- ja keskeyttämishukka

25 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Haltuunotto

26 ja 27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Haltuunotetun omaisuuden säilyttäminen ja käyttäminen

28—30 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Laitoksen hyväksynnän tai rekisteröinnin peruutus

31 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Talousvettä ja laitoksen henkilökunnan terveydentilaa koskevien säännösten valvominen

32 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Muutoksenhaku*Oikaisumenettely ja valitus*

33 ja 34 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Täytäntöönpano

35 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 luku

Rangaistussäännökset*Rangaistussäännökset*

36 ja 37 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Menettämisseuraamus

38 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 luku

Erinäiset säännökset*Maksut*

39 §

Kunta voi periä laitokselta maksun tämän lain mukaisesta laitoksen hyväksynnästä tai rekisteröinnistä sekä aluksen rekisteröinnistä. Kunta voi periä maksun myös Euroopan talousalueen ulkopuolelle kalastustuotteita sekä niistä tehtyjä valmisteita ja jalosteita vievien laitosten valvonnasta siltä osin, kuin vienti edellyttää ostajamaan vaatimuksesta tavanomaisista kattavampaa valvontaa. Maksu voidaan periä myös omavalvontajärjestelmän hyväksymisestä. Maksut peritään kunnan hyväksymän taksan mukaisesti.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Salassapitovelvollisuus

40 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Laitosrekisteri

41 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Valtionosuus

42 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Tarkemmat määräykset

43 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Maahantuonti ja maastavienti

44 ja 45 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

*Tuonti- ja vientivalvontaa koskevat yleiset
säännökset*

46 ja 47 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

48 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kunnat ja kuntayhtymät voivat myös sopia, että kunnan tai kuntayhtymän eläinlääkärille 1 momentissa säädetty tehtävä annetaan toiseen kuntaan tai kuntayhtymään virkasuhteessa olevan eläinlääkärin hoidettavaksi virkavastuulla. (uusi 2 mom.)

Tarkemmat säännökset

49 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

9 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

50—53 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 11 päivänä maaliskuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja S-L. Anttila, varapuheenjohtaja Iivari, jäsenet Järvilahti, Kal-

li, Koski, Lahikainen, Ollila, Polvinen, Rajamäki, Rinne, Saario, Urpilainen ja Westerlund sekä varajäsen Puhakka.

